

- Kilan (Banca)

Alandortekuan (ia)

holbe da apetita hura zaitra

ukhan izan balu

berpeak unduan

hor delartan

mihisia (Ald.), saihela (Ust.) et Kalaintra (Harp) Peruko

{ oheko mihisia

{ ohaldarria (Harp?)

berzenaz

hortaz berzalde

heldu!

ostiala ukhan (m^{me} Erreia)

ordotsa igorri dazko

monku) ototsia, ototsa / tister echartia, chain du

{ elhotu du e la batten

andrania la fille aine / prinia la fil aine

andregia la fiancée / qizangia

alharjuna -tsa

bere beharrazunik beechia (da)

umechurtch²

Seme lekukura

filis adoptif

ondoko ein dute is bant adopté

sutaldia

Kozinera²

lethama guide (p es quand on va à cher)

Karrota zaina

{ baatze zaina

{ baatze ilia

diu lio unonnis

ikus tezake = ikusiko luke

ikusten bant (pen bolin)

ikus kolezi + que ikusten balu

dio = ~~er~~ten du
erten dia?

hala dioya?

{ dionat
droyat

hala zion

zioyan
zionan

diote

il pourrait dire
bihar { utlain

bihar { izan dut
kuster ahalko nuzn

Kaniista

hala nezakezu (dulitatis)

bizar naala

ogirik gabe

ez pada asti bema

orratza C'arguilla

orrazia le peigne

Bethelkan

Sherachko

horren shorachteko (orayon)

aisa

emakozii aize at (un fen)

thunatu zandu (objekt)

ekbra jin bila

tchauri

presentat (es, cade...)

- Kot

han le sangraut

aniz deubora

pensatiko

Banjoon Zantia

Zure boondakia

hil - ezkilak

erichko

St Mathieu

II 1 inzi abetik Yerusalemeat

2 zoren kusi bati haren izarra inzitako

albetik, jin gira adorahera

3 Hori aitzaekin.

4 bilan zintelak

galdeiten dee kristok nun sortu behar

diin

5 eta erraiten dee

6 eta hitak aherakot Israelgo populua

7 geoztik Erodes etaraazi zih ihilka

(gordeka)

8 gaztigapazu, adora dezatan

9 erregia aitzuz geoztik,

12 izan zuten lo zandelaik ortora

ihulhen Herodesenganat, ihulhen diin

beren herriat berre bide batetarik

13 Hek yhan birlak, horra

zintuain aingeruua agerta zen Yoseperi

(zibakon) on zibakon) erraiten, zakolak

amentgetaik, Yeki zite: har zazu haurra eta

(berre) haren ama eta zaza ihes Egiptora eta

(gordeka)

8 gaztigabazu, adora dezatan

9 erregia aitzuz geoztik,

12 izan zuten 10 zandelaik ^{ortura}

Itzulhen Herodesenganat, ihulhen dira
beren herrirat berre bide batetdik

13 Hek yhan bideiak, horra

Jinkriain aingeruena agerta zen Joseperi
(zitzaiton) on zitzakon), erraiten, zokolak
amentsetaik. Yeki zite: har zazu haurra eta

(bere) haren ama eta zaza ihes Egiptora eta
egon zite han nik erran artio: zeren jinen baita
[eren hives] Herodesek bilainto zitu bilazteko

15 Herodes hil artio

18 garrasia oris

19 zitzaiton amentsetaik

20 erraiten, dato

22 erreginatzen du aitain ondolik

beldur niz hara pianteko

aldatu - buzteku

23 hiri batetara

III 2 zeren eta zerruko erregina
hurbilzen ari baita

3 chendera - petit sentier

4 ingurinan
larranfia cri-cri

5 zazin mamon

9 aaltu

15 uznezazu

naikuaq ette fois-ci

IV. 2 gasetu zen on gose izan zün
3 manazkizu harri horit loyi
bilaka diton

4 erresponditu

gizona ez da bakarrik oraz
bizitzen [chorki] hen uste

6 bota zite zeren ichtiriata
da bere anperher

8 batetara edergailu.

guziak

edertasunak

10 eta ezpuz hura bezik
zerbitzatuko chelichatuko uzin.

11 aingernak hurbildu zitzaizkon
aingerna — zitzaikon

12 urso egiz zutela

17 denbra hartatik hura

ei zazi (eizji)

zederen da Toujours

18 Jemet itusi

19 yarriki zigle

V Uro nor eitan dutekat, zeren
eta konvulsiat izain dira.

XXVI

5 besta emian
nahasdua oruille?

7 malian

13 bareatia

30 eskerrak eman
olibetako mendirat

31 jotsot

34 baino
 35 Piarre, Piarres, Betri, Betiri

diszipuliek

36 zante

38 heriotzeraano

41 zante ieharriik

46 gazen on quazen

49 hosi emain, baitat p̄ta (on musu)

53 baino aingeru

55 multzu, multzia

uhe incontin

58 schint (deni sexes)

67 on bien ukunil ukaldika

71 korletik aterabzen

72 plufot juramentu

75 an lieu de minti, aussi gootik

{ zaborrak debris
zaborria

gizena l'obier ^{ou il y a la}
oles korokad lu parole glousse ^{side de l'arbre}
kargyifa anneau avec pel attaché le, chevans

malba manne
kanela kolore beige
urain bien pâle
lu am el clair / blui iluna bien foncé
maktor gotti / afer gotti } a l'exès

liburn sknara
nestato chiera femme fille 1 pen la
musten es quantitat

shar da zenbert aldoz
antola bite ! qui ils s'arrangent !
debrinat hartia da
bitora

houretin samurtia niz
baketu niz harekin
arras samurtia niz

Kaidera
pas solide, q. ne vaut pas grand chose ferresa da pers delicate
sal loike et l'arpeke }
krea la craie literte }

aspila machin on mangent les carbon,
merino totomo

moskwa gogori } à l'exès
afes gogori

liburn esknara

nestato chierra femme fille 1 pen la
mysten es gentilait

sehar da zembert aldaz
antola bite! qu'ils s'arrangent!
debrint hartia da

bitora

hourekin samurtia niz
baketu niz harekin

arras samurtia niz

Kaidera

pas solide, q. nevant pgrchne ferresa da pers delicate
salt taite et lartete

krea la crue

liteteke }

aspila machin on mangent les carbon,

merino kotoina

kadria le tableau

Sutal chokoko alkia

jatsa (jamais erraka)

zara

direro

Atsets

erkahz

jiten den ber

zurki erizurki (St Jean)
estokola (Kolat, Alasua)

zure estuaraz sekulan eriz uratan ezin konprenditzen

iazarraazi behant haur hori

iehartu niz goizian zazpi ometan

pitakzia (aliments)
moztu ute arbolat

trenkatu da elle s'est coupée (corde)

lokata churitu behar du

estikat garbitu behar tut
(Kuzi fles viera)

andregai

nahiz multziko, nahiz uechtra
zure arropak (même p. un homme)

poneta

zafra aldi tut / une râlée

zafuko at / gifle

jean den abian

nelua bortiza eiten du

bahuitan

izoteta mak...

leza nuz gozian zazpi oonetan
putakzia (aliments)
mozta ute arbolaat

trenkatu da elle s'est coupée (corde)

lokata churitu behar du
estiat garbitu behar tut
(Kuzi fles viera)

andregai
nahiz multiko, nahiz uehtra
zure arropak (même p. un homme)
poneta

zafra aldi tut / une raiee
zafuko at / gifle
juan den atjean
nehia bostiza eiten du
buzuitan

zapata zola josteto mekanika
mihi saloina ^(beste) duula famatia da
zango lepua bare= rate

idaiia / idee
solamente
neškato azte zelait

Chilo

noizpaiteko zaharra

deneK erregela bera (les metres)

zerbitzu

matxarazi du

Etchebare gizon polita da

zerbeit holako

bezo ixtan nat (p. hago)

harman uenet akad aire hartat

azkarra = (ardi zaharra)

po chin nat makhur

zu aitzindu zira (devanter opinion)

opinionia

purdi

berdin eskura da

ezkinin konprenditzen

elgaren artian an direlat hek solasion

errechindendia behatia da

Kordarna (corps d'armee)

multchun at

zemat dira desertor

Elizondoat

honyo bunderain peko jarri

huna jin etare

akantzi

sekula

Egnaasun

elizaan onjo hartan

hior a pen pres

lehen birur etche eta orai bida

Karrikaburu (quartier de chilo)

quartat beso motza

aitu izan dut

chistera ekilan

baginpin

gachona

Elizondo karlista da gero
 ahokork ez gut (dents)

Juglesa etzizken sobri

fende euseatia (akela, langela, eskolatio)
 denendako

ein abala jarri izan bagina
 Bizen, quziak

bataila handi hartan ohe seme faturra

bi konpainia lehen linaatik gilara

quzen gander hemen

patroila multcha bat ban omen
 Merxi (ziren)

echakin um ziren
 nahasiak arunt

Kuntzako lekhan gira

elgar konprentzeko chichtia

beren chefa etilan tresna, hotz, alon!

noizpait

presmer jarri

harritu ezta ez j nakiiz
 omen hien quria garbitasunik

ez omen izakiten

Bochia (le Boche)

chesi zualaitkan

harritia du quria

ordena beren aitzihiariena zuten
 berantetsio tande

gerla hasiz gozkitan

Berdon (Verdon)

apuzirikin, ordinatia dela
phuastia da
Sorterrial henen giniin
heartzuna eta kurokha
sekula siera bala
lunatik eraili

egiazki ezuala ukha
nola nahitua
ortiko hiz

berzela
erratea ninduan
ezkeroko zangua ut herbaria
emazu berzeat
hunekilay batian

Boiak (les Boches)
lea marte tin
barka zaazu
ez omen zaiko idritu
charmanki

eiten, omen ezakon
debriza, gostara ut!
Zan-nausid (Vene princip)
zu pezanpat
odolik diinak

amai ze isturatu zakon
Chilo berzala banintz
banintz
gerlatik libratu zela
ezin erreformatu baita

gizki zaazu hoi
hemis da? ba, ba arabez
hemengraekilay
bege hoi hoi!
ovitzarre

tiputiko tuzte

emangua

zantiko uzue
bere hareki unsa heldu zela
jitez

buri hometua tira
hiz patzu

gaztitan ee
halako at zela

~~eras~~ ezberzik lates ezin

ezberren erratean eztaiki
(villure)

Interrogatoires Bonap

Mme Evieca

~~Harriet~~ ~~l'ancien~~
marc (1799)

atsua oilua ainaria
etche-usna pigeon, usna
la palome choloma bizet
koloma (Bustine) baigira
ezbainiz ezviz; zin
barbitaite, yma baititaite
il peut être arrivé; oia;
gizonain ogia; badua;
artholilia, fleur de mais
ou artho-loria, anderdena
Maria loria, le lis. lupusare
ou armignasare; ihurzui.
atdhalili, petit papill. gris
qui vient à la lumière;
yinknainchakorra espèce
de chenille, biligarua;
ikusikouk - h; ikusikout
horrik; bak - bestetaf
angeru; ilunaaru.
inzki-arraya? xertekax
surtza on (ihurri handi)

unidia quelq fois
usotoila baigirelakotz
ezviz, emun, euk, ezora
ezizte

ogia una da
yiten ahol da
yiten ahol ben
yiten ahol liteke
yiten ahol diteke
izain du lora
Piarrok jan du oia
Beri aussi
gizonain oia
faiten da
yuaite baita hane qu'il
athora bat eta mantar bat ^{va}
largi
ilargi churi
iguzki churi da
iguzkiain erreinia
lore at (+ancien)

on armaganasare, ihurizvau. Betu aissi
atdhalili, petit papill. gris
qui vient à la lumière;
yinkuainchakorra espèce
de chenille, biligaarna;
ikusikouk - h; ikusikout
horik; hak - bestetat
angern; ilnaarr.
inzki-arraya? xertekax
surtza on (ilhurri handi)
pour source, qelt
ieltsia, plâtré, marbre
aitaiarriba amaiarriba
ile²; foltsu ponts; foltsatu
tâter le pont, betespala, il;
eskubarne; qulerrain frêne;
baria jauri se fouler la rate.
suya le bouton; kabala
betail; akhetz; zerrama
astœme; harchon, épouveau
x sayax arrano gorria tange
(mille); aph alaba on
flakoina spermes; chirla
pet moule; muskito moustique

Betu aissi
gizonan oia
faiten da
quaiten baita hanc qu il
athorra bat eta mantar bat^{da}
ilargi
ilargi churi
iguzki churi da
iguzkian erreinia
lore at (+ancien)
arnia
lupusare
ihaurru
aire guidito (foudre)
chimichta
ozpin, vinaigre
ile-bilo
banua bestara
quaiten niz bestetat
angern bat
eri-dogk
eri futila le petit doigt
behatz, honce
achachtal | zemya

zamañhi, biphu, mite,
arbolnarr, résine?
geezimarr, rose qui sort
des arisiers; Jabuka sureau,
ningoteli oseille. (blo),
irahze; irasaar
madchunha mûre;
brioleta; lorechun lis;
yulufria vellet;
alurborne (Perruquet)
betheria (chassie - makora,
Alasana). luma (d' un
oiseau) et luma -
puntako ou puntako tout
court (pour érire)
papiua, papi edera,
papi at. korrokan egon,
nâler. Chahutu da il
est fichu - beiko nâna?
Zinkota "qui reste quand
on a enlevé le brénil de
petit lait - Morde emphatique
bekatu
alegrantzia
Saarerluu herisson

gatua alua
aho hando bat
harendako
heldu niz
manchut!
Krisitook - on
mauri saari
horik hura
harek ein du
Zpurish saindia
neguia ei netua
"lundare
luta at (à boire)
iluz tintat
it chindi tison
pindarak tia
ante ete itahz
urandi erreka
~~da~~ sursa
alor (alandu)
pentze prairie
gieltzia, Kisia
aitatchi gupere
amatchi
alor nea

pajnia, papu ederra,
papu at. korrotan egon,
mäler. Chahutu da il
est fidu - beiko nana?
Zurkuta e qui reste quand
on a enlevé le brenil de
petit lait. - Morde emphaty
bekatu

alegrantzia
Saarerloi herison

elze

tupina marmite

marlu maillet

markeilu marteau

oratz aigulle

galzerdi orratza - a truste)

oraze peigne

sale loullu

Kachola luserole

ophorr

blime

hanstoloria gris

chokolotkoloria marron

min nigant (same)

- fort (piment)

pindarrak tra
ete itatz
anta isla putzia

urandi erreka

~~de~~ sursa

alor etlanda

pentze prairie
gieltsia kisia

aitatchi grupere
amatchi

oseba, osea
tanta izeba

amaiarreba aitariare
arbaso bisaiat?

ahide giro

iloba nereu etinèc

serora, maseur

aita at un moine

apezpitia

bestarra doyen
bestarra inf. de d.

elizako-serora

fait ut bida

bi gizon

ozpinda euzia (pe. vin)
kontioz = farber
propio = oder
uzter = tendre
uzter (manu de fin)
guri = tendre
thinke = ferré
arin
mekari etroit
bederatz
mihaurak
zuhaurak
nor yin da
nok nahi izan du?
nehok ee
bakotik
muzikoa
muzikoa ^{komu}
muzikoa ukaldi bat
arzak
chakorra
etcheperro ch. de garde
milin
hirnetatik bat

borz borz
sejak
zortzi
hamaboz
hemeretzi
ogoi
buitur hogoi
huitabida
huitabi gizon
berrehun
berwogoi
leibizikua
hirnetatik bat
bakarrik da
gizon guztiak
hiri guzietan
heldu niz
eremaiten dut
egaiten niz
biak enpleatzen dia
fadamat
daramako
dako
erraiten dauzut
chauri
chaurte.

bakotchi
michikon hang
muzikon hang
muzikon ukaldi bat
~~ag ag~~ arzanora
chakura
ekheperro ch. de garde
milium
hirretatik bat

hiri guzietan
heldu niz
eromaiten dut
egoten niz
biak enpleatzen dia
badamat
daramako
dako
erraiten dauzut
chauri
chaurte
zazu zaste
chuti zite
haika (and vaches)
haika hadi
haika ziste
jan zazu
jan zut
jan zan
edan zazu
edan zut
edan zan
hanggi
aitzina!

hail

zaste

Kurritzen dut je marche
zer daasak
daasazii?

zaasan

ago geldirik

zande

zante

sekulan

beti

sekula

noizetik eta noizera

hamlat gaichua

hobe

bearbada

juan den urtian

berze urtian (Juan procho)

bi emetarik

bi ilaitetarik

iru aldiz astian

erun dakot gizonai piteto

je nauzu ein 9

samur niz zuretako

Korten niz zutaz

petentak

brocha - iktilina

muntia chena

Koliera

eraztuna

'es jua niz

newitzii

ikasi

ikasaz

urkatu da (il s'est suicide)

deiztia

enguanahia tromper

hegaldatu da

hegaldatu Juan da

243

Mlle - Harriet

Konten niz jakitiaz Alduden zirela, eta
desiratzen dauzute egotia anitz denbora.

Bayonako itzulian ondotik
errezibitu dut zure letra.

Igorri ditut (i)fe)ournalak adiekkide
guzier.

Emeki arzen niz lanian, baina,
bihar ariko niz fitiao.

okina

donado bat

une church bat

bastar bat

bataina

vraikua le présent

kapatzia boucher

soto

[ganera gremer (ili)

[chelauria (ailleuri) Mendive, Larcevean

{ seme tipia

alaba

amairun

aitazun

alaburzun

semearzun

aitatchi

amatchi

alabatchi

semaatchi

Zoladura le plafond

Zola le plancher

Zangosoara

Zangolepo

debria

{ lepoqil
 { lepoondo
 { gahundo

malba manse

dudai kabe

gizatchar petit homme (mépris) petit de caract

madama at

eztakit zumbat ethe diren

edozein
batzuk
atikito zira afaiten
inzaurak haur kidaazu
preparazeko errain dakot
palotia

euria ari du
hor nauzu Aia, goropil bat?
purt argi vest. luant (jerse)
ezta behala jin
erualada nauzu ezargia?
bate, gasna?

alafee, ikusi tutala!
har argiharria + mit
Bazena usik latee?

linea du indar bat jileto
piktoekin aina (confiture)
zuorrek

Kreita
samur zira enetatko
Larrietan dantela
pikazazu beheik
denbora edertu, naski

finen da
urtean. tut hamar urte atzo
jeiki niz erbatintan eri
nola erter dakote (con l'appt on)
eztut loen gauaz
ezgitatik nola erter den estkuaraz
gizontu bat zan behar da (quod on ne sait pas si)
guti est un h-on une femme
eluna la nunt
estura - estustak
haineko muna

Caretek zer dio?
Voum auz fin, ama - senek?
phostuko da

baiz (oui!)
tomatikaekin
chardinak

gardenak les distainpe,
horra zue kiaya debalde
ahatzi zaito

bagaze Baig baguazi⁺
bagazja?
fini deid buran dute
estakija?

helzen den lekian utziko ut
ezaguko ginakoa
kuntan niz

ukan bagutu
Parisetik

izana tira
salatikozitut
merechi du

Katalin gorri gorri eta bihar iguzki shuri
seurtancha
moreta?

sentia da ura
leen bizitua

Katin
nauzun artio
ez dute iste baden
elizan eatzi datote
igorri dezten
Konservatzeke

ezik banzu hori

ezik ikusi dut
atxehil da

bada hamar urte hila dela
juan den urtiaz hil da ihizian,
eman dauzut.

9 { jin hadin ber
yute diten ber
ikusten duten ber
ikus dezaten ber

ne fedit quon
(M^{mt} Enon)

1 emak, eman

jan ban jan ban

edantzan edantzan

gerriko zetak (les cent. en soie

(qui a du poids) indarzu

gotor grand, (autre grand et petit)
karakteraz bostiza da qui n'est pas aimable

zuluami manan

hori nik emand da

beaiat

beinat jar besoin

behar nian

ninan

niket

niken

emaiten balute seurik

bered (siper/abat)

aurikatu da = eroker da

eitokotan, fite (tant qui a fait)

hamasei letutan unkitia zen

erdizia grossier

erdiko da

erreko

haur ukhaitekin da

haurru gaizki ukau da jan onke

haur ukarte gaichua ukon du
(manuais acouchement)

maichela veter
batian sortiaff tira

sabeltraateknak dira
hilit sortu da

denbora gabe sortu da
denbora pasatu ta unduon sortu da

haurrakaitia
anearrebat
auride

ho! etcheknak!

martcholak bequille

andemya emotiozu (mou sarke
reter karrotata janti esetea (et abo ad)

par pusch
impayr bakotchi
numero bakotji bat

dakarika il le lui emport
daturke

badakarrea?

badiakarreat - anat
budiaramlat - anat

daramate

achka canal de bois
ferrotiak supports pour les etageres
churo ierge

hola verge on bougie en espagnol
irakurku déchiffre debouiller

bidaramaka il l'emporte

deramaca il se l'emporte

batunian an simple
adrian an compose

deburuza parafisunja ifernia putargi
(monna à Pilar) Hufa

ur-erreka
alorra (landa à Baig)
alorra (man) phentze (foch)

pinjetak Su-pintar

mailuchka marteau
galtzamotoz mahin que mett. Les berges
aurbarne (pantal. court)
{ Zintzurkorda femme d'Adam
sintson

papia
galea gaondo = lepogil
(+ uidi)
pantorrilua + que zangorara
grisa

arabes
Bioleta
malba mauve ou vert

zut erran eta re
propi-eterra
beakzi
emereki
biak eta laurden
biak laurden guti
biak eta hogoi
biak hogoi guti
ze ikusi ut

gizatihar = malmyre, qu ne vant
pascher, halache hulachekoat
andere demoiselle

andre dame
* ulitza edo eltcho = ver du fromage
zimka pumaise
Espainian zaiten dira

musitak
lakasta mo pion?

badia ala efa?

vizika
papereria!

haren heinan   dans son genre (grandeur) |
emaintsa (jeanne)   sage-fem

notek

bukarrigan

ba'aise

Phrases quip. et bisc.
de Bonap. traduites par Mlle Harriet

- 1 jauna heldu da
- 2 haurra harrapatia izan da
- 3 jaunak eman daut, diak, dian
- 4 gizona heldu da, uk, un
- 5 gizonak erlen du
- 6 gizonaina da, dun, uk
- 7 eman dakot gizonai
- 8 gizonaindako da, dun, of
- 9 gizona jo du, din, dik
- 10 Filauri, gizona
- 11 jaiten da gizonaekin, duk, dun
- 12 jiten da (uk heldu un, uk da) gizona gabe
- 13 gizona gabe da
- 14 juat da gizonain gatik
- 15 egiten da gizonain etchen (-ian)
- 16 orihen (orai-) niz gizonaz
- 17 gizonak erran dute
- 18 gizonena da
- 19 gizonenak tira
- 20 eman dute gizonai, giz id
- 21 gizonendako da
- 22 gizonak izitu tu, tik, tin
- 23 gizonak, noat zarte?
- 24 egiten da gizonekin
- 25 egiten da gizonak gabe
- 26 aterabaz da gizonain gatik
- 27 egiten da gizonen etchian
- 28 muntzabaz da gizonen
- 29 gizonen betia
- 30 ni niz una
- 31 nik erraiten dut
- 32 emi eman daut, diak, dian

- 33 enetako da
 34 harek galdein nu
 35 enekin kurritzen du
 36 ez daite (daiteke) ego ni gabe
 37 ni uzala kaus da hola
 38 hori ene etchen egoten da
 39 nitaz vorhen dira
 40 zu gira aberatsak
 X 41 guri eman dute
 X 42 guri erraiten du
 43 guretako da
 44 jo gurete, gure, gitine
 45 guretin jantzen da
 46 egoten da zu gabe
 47 gure gaitik mar eten dute
 48 konfiantza baste gurekin, fidantzia
 49 gutaz orotzen dira
 50 gutaz arranguratzzen dira
 51 zurek etartzen duzu { dakarrazu }
 52 zuri erran dauzu
 53 zu zira gaitua
 54 etartzen du zuretako
 55 zu galdeiten zurete
 56 zu, tchauri
 57 nai du zurekin jan
 58 jan du zu gabe
 59 ein du zure gaitik
 60 en etchian da
 61 nitaz nuntzaten dira
 62 galdein zitu
 63 zui probiak zite
 64 zurek bazkaldan uzii
 65 iduritu zaurzu, zaurzi
 66 igorri du zuretako
 67 uraazi dauzute, garatu zurete

- 68 zirik, tchaurte
 69 zurekin afaldan du
 70 ezteike zu gabe egon
 71 barur ein dut zure gatik
 72 zure etchian da
 73 zutaz iri eten du
 74 zutaz minzatzan da
 75 gizon ura gachtua da
 76 andere ura elektetaria da (batarde)
 77 mutil arek etarri du
 78 nekato arek ereman du
 79 niaz ein aazten dakote haur^h ari
 80 beatu dakot liburu horri
 81 ereman du chakurraindako
 82 chakurraindako ot
 83 arropazazu zaldi ori
 84 eremazu behot (h)ori
 85 juan da zezen harekin
 86 lasterka eili da behi harekin
 87 ezdaite eon laun hura gabe
 88 agertu da maste ura gabe
 89 eroti da gata aren gatik
 90 samurtu da zuintza aren gatik
 91 gizon aren etchian da
 92 eniz fidatzen andere ari
 93 iri eten dut seme arengatik
 94 oartzen niaz nekato artaz
 95 orian horit enia tira
 96 ete horit enia tira
 97 eman ditut gizon eerr
 98 eman ditut andere heerr
 99 ereman dute mutil beendako
 100 ereman dute nekato gazte beendako
 101 hiltzik chakur orit
 102 ezta nai oilo horit

254

errekuntzia / malkez, ^{event. mall}
errekuntzia izan da jain hurrek ee
ardiki-salsa

Kanaitate qualité, mentalité, caractère
kalitate (qualité d'une marchandise

egta polita chuberotar mintzua

izan daite / ca peut être

zombano izain dira

ikuster, dul jinkuaan oilo at pentzia,
zurepilato iziz

Baigoritik barna (-in unko)
menditik barna

sendatzen ai da (convalescence)

beti ai da elektan
en atiko

ez bainatik

jelos da

nola erran dutan

ofian zinen, lo zinander

esut (je ne le) zautzen

baziren bida

jiten da arduwa

egon beinuz

harta dnu duthis

0 beti ai da eleketan
en atiko
ez bainatiko
jelos da
nola erran dutan
ofian zinen, lo zinanden
erfut jent / zautzen
baziren bida
jiten da arduan
egon heinaz

hartu du dultia
eta gero ni yuan niz ofeat
orisa borak (his ave, une petit tranhu)
horra beraz afaria fini
bi aliaz astian
atxikitzen du bere heina
usategia la palombiere
jain jolki danden mendi hartan
bortia = desertia

malda = pic
mendi baten, arbola baten kaskua
koleta, kola, lepho = col
koleta zarri

7 kusten ezin beint ez du nigarrik eitan. (Prov.)

Lank erfinai la' emok (Prov.)
Bostingul kantche ko beiet nungra tisen
arrosa belze ?

olarrok kantche en die
Koplari, Koplakari
persulari

erudantik goiti
biastik goiti

{ erudantik haat
biastik haat
mez ubila

f - birletan arzia (gintles)
plusamentan das
Zendakoo?

fite enestuko da ekhetik kanpuan
fintia

juan den astian
embolhadore Espainiakrak
muthiko gaste ideak
ekharrauzi

holako hurren erretuntin handia
urhan tuzi

110

Plusamendatay das

Zendakoo?

fite enestudo da ethekt kampu
fintia

man den astian
embolhadore Espainiakrak
muthuko gaste aldeak
ekharrauzi

holako berederrepeuntin handia
urhan tuzen
lista laburra du
pobria da arras

phrestia da estropitia da
izain du launik aski
gogua or nien hor seur
(emak
emantzan

256

Chilo

bera 'ne

laketia

laketnya

preseski

chainya

hangement

diras qizon

ahizha biat

bi anayekin

phii'

bo bo bo!

ein heitazkote

ambak baakozia ze

Ornia

mumbaitik

lehenas

illorio

zahararak

omen

zoren

erran zaton apesari

nahias

mutte

han

banu

Kopnahiko

ehzaitkela sal

erran zaton

boni

ehzaitkela sal

hitz beak

berdura

(legumes)

departamentia

ehzaitkela sal

lehengo
iditio zaharrek omen zoren
erran zaton apezari
nahias nute liburua han baina

Kopiatu
ehazkela sal erran zaton
boni ehazkela sal
hiz beak

berdura (peyuno)
departamentua
ehazkela sal
holche boni zen
hundenberze
baha zintan
zemaik ein
urte herritak goiti

urrunchaguo
ham botekilan bi marteki
berdin dira

elgarren bonak byren
lehen hiritak
omen zakitin
bercaba
sot uain azpian omen zen

una zerengatik!
komprentzen bizia?
erraiten du
nequian
zerbiza emittan
itxaso barmian omen da
hara paiteko

Nizen
bia tcharrak, baino hunkit ez
Badakizkia zer duan?
hauk esten zai
emaztiak orela garbia zira
datitan ura
Laphurdia arekilan
Auzizkua
Erzansu

medikuantza
elektronetan sartzen delarik
lapiakia
eskolan abiatzeko da
guzon baten gain da
nundik zaitez
arbola Barretik
landaria ezaten da arbola
ezkira haurrak
zu zela kausa
zerengatik
errazu
ukain duzu

Kazu (etazun)
nahi nute hunkilan & hunkitza fin
alide hunkilak gura
langile lehenbizkotarik
eriz
kuntz hiz
sinestia
etymozke

unsa kari uzin solasa
ene aitain aita Hurepelgura ze
igand' atsalte atez

Komplimentak
izeu-izeba

Hachket derben dal han
Gariodor gira

partatu meza atzu
naitia nizala

hari solasa ban zait
estkina
debiak?

hinaez bolako zeait

upan bantue ene chaharrion

hol' erroa
uhargikez
turitzag (den)

Jesus!

franko
lunguia eskas barta hemeen
behinec ezait urrikiteu
unstedo gaizki
chizterazko horiik
mila tieraka

Oi ei ama!!

zemat eunen barnion
hara juan ben

izan delaitan

burka zaazu
konte viz

juan den orziralian ukana
burka zaazu

sort-etchia

etche-partikulerra da
Enasuko bidia

noiz part

Ouz aizeko
hango saroiak ziren
Saroi da ardlen bizeko lekia
e bien!

heldu mihalaikan
geroztikan ardin
nozpit arabez
muan [g] =
mua =
etchalde
baut hoste una du

Juana nai nuki jin balai
Juanakin mizkatuko niz
So in (regarde fleur)
bedeakji une dazi tut
ezkontzag galdena
flusa emaza

nai laburzki mizkatuko
Sos-idorra (intresekilakua) etzin
miza-molde af
sosa intresian balin bada
Dononay berze gisa atera
ez geonek(?) behala finis da

espres
urt et erdi
Kozinez zahar bat
elhetik -elhe

aichkidetarik
minzo hiz berziaz
agian, ezpita gure ukian hoi, badin
berze jahn bat, hak ditn gakhnak, hak, hak!
luri-earntiak, tenpestak
Zuetako ezheint acholarik

Murru
Han.

Jonas

I

2 jeki

Ninibeto

3 arropatu

4 botika

erantsi handi bat

uzkia porrokatu hurreño

5 arindia

7 zorigaitz

8 errant erran, erranzu

11 haundituz

12 geldituko da

alainan

13 haundituz

14 hobengabia et inozenta

15 aurtiki

II

7 mendien erruk se dit

Zerrapna harfart^F conun

noberitet buria montatu datote

ezperatit

bonakite

jinen zanzkit gogora

-laik

Heldu gineman Domanezik jran
den astelehian, baziren karrosan bi soldado

15 aurteki
II 7 mendien errusk se dit
Zerrapua harfart^F conun

horberitok buria montatu datote
ezpeitakit
bonakite
jinen zanzkit gogora

heldu ginenian ^{leik} Domanezik Juan
den astelehengan, bururen karrosan bi soldado
permisionelari: biak mozkorak ziren, bano
Orzaiztarra, berria Baigorritua. Gaizto Orzaiztarra,
ustez Orzaizeko karrosan sartzen zen, sartu zen
Aldudeko karrosan. Gaiztuak biak oinaka espatutako
buria hantxi zantzen. agerian, Orzaiztar gaiztu
lokartu zen eta botatu ziz buria ondoko
lagunain gainean. eta iatartu zelarik hasi zen
oinaka: "hura nuz^o nik behantzen jentsi Orzaiztar,
ene etxian aitzinian, eta erruk ginakoa."
Aldudeko karrosan zira Baigorritu hurbil^o Han
zen jurmentutka: "Arriak hazi, gizona: nik hema
jentsi behar. ze debru!" Orduan kocherra urratu
zen ostatu lab, ondutan eta jentsarzi zira eta erruk

zakon; Zaza ostatu hortara, eta pasa zazu
 gana hor, bilar juaiz izara etiet. Babilan
 aldado gaizura dultik etzen egaten, ahel:
 uritaldit, beruz hartu izin karrosan,
 beldurrez kumpuan para hozan gana eta
 oritaban, bat barrapa zehaz eta
 etorri Baigorriko ostatu batara. Bi
 mohtorrit Velgarretin epantuka jentse
 ziren: orai, orai, juaiz gunt etikera
 vide chuchenez. Baigorri gunt! Baigorri
 gunt!

iturka eilbia

banaila

bahaila

badaila

baginailzan

bazinailzan

bazinailzates

banin dailan

balin dailan

bazailan

baamaka berekin = baama

badakarrako it l'emporter^{ty} en Futuyant

badakarrona?

bazuitan

banaila

bahaila

bustaila

baginailzan

baginailzan

buzinailzates

banin dailan

balin dailan

bazailan

baamaka berekin = baama

badakarraka $\bar{a}$ l'emporter^{ty} en Tukuyant

badakarrona ?

bazuitan

~~zikan~~

~~zikan~~

~~zikan~~

loz arben zrelak jekiko zira

jo ko ute

behar hamoz jina

ekariko dauphant obo

ze ngaitan

yaz

beha daude gaha arrainai bezala

jin berria baita

sarta nizaneko

ez jin-berrian, ez!

jende kokina da

bate denboran ez,

262

gerlatik hunit, ba.

Madama baten sorigahera

Aldundag Madama at Chileko baten ez kondia
~~il~~ Chiletik.

eztatik ez seur paperrak erregelan
ene sort-etchian

han beretik
drolia da

laparrak

chakurrak eausia eiten du

gatiak marraka eiten du

{ marrakaz ai da
marrakaz dao

ollarak kukurruak eiten du

choria chikitu dao

belhia orroz dao

{ mandua irrima eiten du

ashia id

{ zaldi

denez (on non)

idiak orro eiten du

ardiak marraka eiten du

cherrak kurrinka eiten du

(marrakaz) dao
ollarrak kukurruke eiten du
choria elchiturz dao
lehia orroz dao

mandua vrimina eiten du
ashua id
zaldi

deneh (on non)

diak orro eiten du
ardiak marraka eiten du
derriak kurrinka eiten du
emaztiak nior eiten du
Eribazke galdein, banazki!
Segetosa

eluntzi qui dit tout

~~gala~~ denbarak emana
berriz haste baliz bizia
banatikete

berriz bizitzaren hasi behar banu
mokotan ari dira

gerdazhen bita frango aldiz samurzia
adichkide hartuzi dira

bissiki
gehichas

263

gutichao

biziki gehiao
aldi bates edo berze
moz korra

aruna seurik maite ziiri
sei hilaete pasatuto dira jin ordako soldadnak
Kasatu dira (ib out quite le pays)
orroz fande

lehenbiziko lanian auzan den urtiaz mehatu da
emaztiak nolakatia tisen
beren afera ute

ezkut aski pizabzen ene tailain dako
oraito aldi an berrakabzen dit, bainan berze
aldian, un

erron zain (ainan)
unzi bat bates geoztik
gaichok

sortia zela (sourd)
l'abbé Trarhek
astelehen guzuz bada jende
zapetaki

seurikun ze tenoz?

Pugetika vis

beren afera ute
eztut aski pizakhen ene tailain dako
oraito aldi an bertakhen dit, bainan berze
aldian], ...

erran zain (ainan)
muzi bat betez geoztik.
gairioz

sorka zela (sorka)
l' abli Inarrek
astelehen gurjez bada jende

zapetak
seruritan ze tenorez?

Euseatiko viz

beertman
goit~~man~~
kuan

ez arzekoz
Kombasa gintin
zorion
wros x zorionezko x dohatsa x
malurus

hortian erori hiz

zure itekua: votre devoir
ofizio (mètier)
eizkizu zure einbidia
nintzan ene iteko justak ein eta
juan eitokoz: tant qu'à faire
izaitokoz: de préférence(?)

iste nuke: je crois bien
biziki urrundiak zitiin
iri eiten zuten harendako
zelaia eta mendia

huralde inondation
einen danka? nous feras-tu?

agiter) inharostia hiekia uru | reaner |
harrika (pioups de pierres)

Koleran da

haika hadi (ant animans)
} haikaazi ko zitur
} haikaazi ant bandik

Boch bat et bochak
Aleman bat

Angles bat
Italiano at
Ruso at

hemen baliz
baliz hotel gehrao
Rusia Turko at

azkarak bainan hilak (mous)
Franzei bat

Amerikano at
Franchimant (le contraire d'Estkalduna)
erdaroz (espagnol) Erdalduna tira

guntatu gira se crozier
Españiako mugan
aichtiriak

espres juana zen mugaat
hamorrek eklatak

pasatu du airez aire (trés vite)

forogabia (Yanetta)

loa kompatu zitu Zilbetirat

manduan izan niz

50 portakuz ahal
frogatu (Har)

aise

bidez bide jaiten dira segidan
ederra laite

Amerikano bilakatia zen

formigun goonamendiai

hamor lagunen gu

dehota piens

ezen galen beharra

use ut juen den hamorrekoko aire hartan

estakel nit

harrin bota eta estiak goride
hobenduan

bizen

eritu zen

egortzen zen athera gabe

mhank artia ut

ez jantzen medikua (furioso zure)

danzkizur

behar g kuzumat

hak emanak

erotu zen (fou)

Juan bain

jupe bemat

Kendu zakal beaz burutik

jende behar da, bezalakoak
hitz simplez

ez da medikuntza

egon gurekin hiru hilabetez medikuntza gabe

bizirik zain jarri

sekulak - hori galzen bagin
faltatuko beitero

ez leitetela

erria erria da

minjatu zako

andere aret

erron beitauskit

baginin, euski hilzeto denbora

bruktan da: ez erria
no tati?

medikuntza ezin utanez

frang' aliz

beharritako koadre jitezan (heuressement)

berzketin bezala

no' erron dut?

hasi ginneto ez antzen

hobe uzte hura gabe

[actif] guant sendakia

baño te ez utkan
Esnao

dener errante, zin araberan

gure molsa bada

gure sosa bada

aurra emen utkan jura zen

neko at plantakua gentille

frango pollita da

jelas tirenuk

ema urkin ez

Brustetikoa haat, karat

horretik bura

handik bura

ot ot ama

267

9

zenbat denboran
hats egun har sam hon respire
errazu
ekarazu

emozu aize
lulak tipian, sortu ta beresala
notk zaza.
eztakiz danban

Eh, anala hitz
zandek geldik
bunian jenuk kus
son (fen) !
aatche-irrisa

Bayonara juitartim
eta gero 90 hitz eztena bero